

ОГЛЯД
судової практики Великої Палати
Верховного Суду
та
Касаційного господарського суду
у складі Верховного Суду
щодо відшкодування судових витрат на
правничу допомогу
(актуальна судова практика на 12.08.2024)

Щодо можливості відшкодування витрат на підготовку заяви про стягнення/розподіл судових витрат

Реквізити рішення	Висновок
<p>Постанова КГС ВС від 02.02.2024 у справі №910/9714/22, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням</p> <p>https://reyestr.court.gov.ua/Review/116828908</p> 	<p>Подання стороною заяви про розподіл судових витрат не може бути ототожнено з витратами на професійну правничу допомогу, які пов'язані з розглядом справи по суті спору.</p> <p>Тому заява про стягнення/розподіл судових витрат є фактично заявою про подання доказів щодо витрат, які понесені стороною у зв'язку з необхідністю відшкодування правової допомоги, а тому витрати на підготовку такої заяви не підлягають відшкодуванню.</p>

Щодо досвіду адвоката як підстави для зменшення витрат на професійну правничу допомогу

Реквізити рішення	Висновок
<p>Додаткова Постанова ВП ВС від 13.02.2024 у справі № 910/12155/22, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням</p> <p>http://reyestr.court.gov.ua/Review/117074103</p> 	<p>Визначаючи розмір суми, що підлягає сплаті в порядку компенсації гонорару адвоката іншою стороною, суди мають виходити зі встановленого у самому договорі розміру та/або порядку обчислення таких витрат, що узгоджується з приписами статті 30 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", враховуючи при цьому положення законодавства щодо критеріїв визначення розміру витрат на правничу допомогу. Це означає, що у разі настання визначених умов платежу - конкретний склад дій адвоката, що були вчинені на виконання цього договору й призвели до настання цих умов, не має жодного значення для визначення розміру адвокатського гонорару в конкретному випадку.</p> <p>Досвід адвоката взагалі не може бути підставою для зменшення витрат. Твердження "чим більш досвідчений адвокат, тим менше він має отримувати відшкодування адвокатських витрат" не відповідає принципу розумності.</p>

Щодо використання скриншоту надходження повідомлення на електронну пошту про надходження клопотання в Електронний суд для підтвердження виконання обов'язку щодо надсилання іншій стороні доказів понесення витрат на професійну правничу допомогу.

Реквізити рішення	Висновок
<p>Постанова КГС ВС від 31.01.2024 у справі № 916/192/22, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням:</p> <p>http://reyestr.court.gov.ua/Review/116919735</p> 	<p>Про дотримання скаржником обов'язку щодо надсилання іншій стороні заздалегідь доказів понесення витрат на професійну правничу допомогу, а також про направлення ним як суду, так й відповідачу лише клопотання про ухвалення додаткового рішення щодо розподілу судових витрат в електронному форматі, не може свідчити скриншот з системи Електронний суд, адже цей скриншот підтверджує лише те, що відповідне клопотання було доступне в системі Електронний суд, проте не в результаті його направлення скаржником через цю систему, тобто в цифровому (електронному) форматі, а в результаті переведення його відповідальним працівником суду з паперового формату в цифровий.</p> <p>Скриншот надходження повідомлення на електронну пошту про надходження клопотання в Електронний суд свідчить про те, що саме скаржнику надійшло повідомлення</p>

про надходження до системи Електронний суд відповідного документа, а не про те, що він (скаржник) в електронному вигляді, зокрема через систему Електронний суд, направив таке клопотання суду та відповідачу, і що останній отримав таке клопотання в електронному форматі.

Щодо обставини, яка не є підставою для звільнення від обов'язку доведення співмірності, обґрунтованості та розумності витрат на професійну правничу допомогу

Реквізити рішення	Висновок
<p>Додаткова Постанова КГС ВС від 05.06.2024 у справі № 910/698/23, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням:</p> <p>http://reyestr.court.gov.ua/Review/119649439</p> 	<p>За змістом частини четвертої статті 126 Господарського процесуального кодексу України, розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути співмірним із: 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи.</p> <p>Крім того, при визначенні суми відшкодування суд має виходити з критерію реальності адвокатських витрат (встановлення їхньої дійсності та необхідності), а також критерію розумності їхнього розміру, виходячи з конкретних обставин справи та фінансового стану обох сторін.</p> <p>Саме по собі посилання на фіксований розмір гонорару не може бути підставою звільнення заявника від обов'язку</p>

	доведення співмірності, обґрунтованості та розумності витрат на правничу допомогу.
--	--

Щодо обов'язку суду повідомити сторони про призначення судового засідання з розгляду заяви про розподіл судових витрат, поданої після прийняття основного судового рішення про розподіл судових витрат

Реквізити рішення	Висновок
<p>Постанова ВП ВС від 05.07.2023 у справі №911/3312/21, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням:</p> <p>https://reyestr.court.gov.ua/Review/112664881</p> 	<p>У процедурі розгляду заяви сторони про розподіл судових витрат, щодо яких сторона доказів не подавала, поданої на підставі статті 246 ЦПК України (статті 221 ГПК України), суду належить забезпечити сторонам у справі можливість бути повідомленими про розгляд заяви та надати свої заперечення щодо розміру витрат, які заявник намагається компенсувати за рахунок протилежної сторони. Ключовими в цьому аспекті є приписи частини другої статті 246 ЦПК України (частини другої статті 221 ГПК України), які в імперативному порядку встановлюють, що для вирішення питання про судові витрати суд призначає судові засідання.</p> <p>Отже, положення частини четвертої статті 270 ЦПК України (частини четвертої 244 ГПК України) про те, що у разі необхідності суд може викликати сторони або інших учасників справи в судові засідання, не виключають обов'язок суду повідомити сторони про призначення судового засідання з розгляду заяви про розподіл судових витрат відповідно до</p>

частини другої статті 246 ЦПК України (частини другої статті 221 ГПК України) чи повідомити їх про прийняття заяви до розгляду (якщо провадження у справі є письмовим).

Щодо права адвоката як учасника справи на відшкодування витрат на професійну правничу допомогу

Реквізити рішення	Висновок
<p>Постанова КГС ВС від 07.04.2023 у справі № 910/11002/21, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням :</p> <p>http://reyestr.court.gov.ua/Review/110144308</p> 	<p>Положеннями Конституції України унормовано, що кожен має право на професійну правничу допомогу, а приписами ГПК України визначено, що учасники справи мають право користуватися правничою допомогою.</p> <p>При цьому в силу приписів чинного законодавства, таке право учасника судового процесу не ставиться у залежність від наявності або відсутності у такого учасника юридичної освіти, або від роду його професійної діяльності.</p> <p>Дійшовши висновку про відсутність підстав для задоволення заяви відповідача про розподіл судових витрат саме через те, що відповідач є адвокатом, а відтак у останнього відсутня реальна необхідність здійснювати витрати на професійну правничу допомогу, суд апеляційної інстанції фактично позбавив відповідача у справі права на професійну правничу допомогу, передбаченого Конституцією України та компенсації відповідних витрат за надану професійну правничу допомогу.</p>

Щодо змісту детального опису робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом

Реквізити рішення	Висновок
<p>Постанова ВП ВС від 16.11.2022 у справі № 922/1964/21, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням :</p> <p>https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706741</p> 	<p>ВП ВС відступила від правового висновку КЦС ВС щодо змісту детального опису робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, необхідного для визначення розміру витрат на професійну правничу допомогу, визначивши, що учасник справи повинен деталізувати опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, лише тією мірою, якою досягається його функціональне призначення – визначення розміру витрат на професійну правничу допомогу з метою розподілу судових витрат. Надмірний формалізм при оцінюванні такого опису на предмет його деталізації, за відсутності визначених процесуальним законом чітких критеріїв оцінки, може призвести до порушення принципу верховенства права.</p> <p>У разі встановленого договором фіксованого розміру гонорару сторона може доводити неспівмірність витрат у тому числі, але не виключно, без зазначення в детальному описі робіт (наданих послуг) відомостей про витрати часу на надання правничої допомоги. Зокрема, посилаючись на неспівмірність суми фіксованого гонорару зі складністю справи, ціною позову, обсягом матеріалів у справі, кількістю</p>

	підготовлених процесуальних документів, кількістю засідань, тривалістю розгляду справи судом тощо.
--	--

